

199999

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงการสำรวจผ้าขึ้นหมีหัวจกดาว เอกลักษณ์เมืองอุบล
เพื่อสืบสานและเป็นฐานข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน
สาขาสิ่งทอและแฟชั่น

ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ 2553

ข้อมูลท้องถิ่น

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงการสำรวจผ้าขึ้นหมีหัวจกดาว เอกลักษณ์เมืองอุบล
เพื่อสืบสานและเป็นฐานข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน
สาขาสิ่งทอและแฟชั่น

หัวหน้าโครงการ

ดร. สิทธิชัย สมานชาติ

ผู้ร่วมโครงการ

นายธাত্রี เมืองแก้ว, นายประกาศิต แก้วรากมุกข์, นายปราโมทย์ จรุงทวีเวทย์
นางสาวสุวิษา ผิวทอง, นายสมโชค หอมจันทร์, นางอัญชิสา ทะนอก,
นายคุณ จันทวงษ์, นายพลศักดิ์ พงวรรณ,
นายประทีน กุลทะโสเม และนายนายกฤษดา นุสันรัมย์

ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประจำปีงบประมาณ 2553

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... ขท 9598
วัน/เดือน/ปี..... 7. ๓. ๒๕๕๓

ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ ม.อุบลฯ
ได้รับอนุมัติจาก
รองอธิการบดี ม.อุบลฯ วันที่ ๓๐ พ.ย. ๒๕๕๓
๓๐ พ.ย. ๒๕๕๓

๙ ม.
๐๖๖๙
๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	1
1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ	2
1.4 ผู้ดำเนินโครงการ	2
1.5 วิธีการดำเนินโครงการและสถานที่ทำการเก็บข้อมูล	2
1.6 แผนการดำเนินงานโครงการ	4
1.7 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ประวัติความเป็นมาของเมืองอุบลและชุมชนที่สืบสานการทอผ้าขึ้นห้วงดาว	
2.1 ประวัติเมืองอุบลราชธานี	6
2.2 ประวัติหมู่บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	13
2.3 ประวัติหมู่บ้านลาดสมมติ ตำบลกุศกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี	16
บทที่ 3 กระบวนการผลิตและอุปกรณ์การทอผ้าขึ้นห้วงดาว	
3.1 เส้นใยและสีย้อม	19
3.2 เทคนิคการทอ	25
3.3 เครื่องทอผ้าและอุปกรณ์	33
บทที่ 4 ผ้าขึ้นจกห้วงดาวประเภทต่าง ๆ	
4.1 ขึ้นหมี่ห้วงดาว	36
4.2 ขึ้นคั่นต่อห้วงดาว	39
4.3 ผ้าขึ้นทิวต่อห้วงดาว	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 ชินทิวมุกจกดาว	42
4.5 ผ้าชินมับไม ต่อหัวจกดาว	43
4.6 ผ้าชินตาแล้ต่อหัวจกดาว	43
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	
5.1 ความสอดคล้องกับมาตรการ	45
5.2 ความสอดคล้องกับนโยบาย	45
5.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	45
5.4 ตัวบ่งชี้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	
เอกสารที่เกี่ยวข้องในโครงการ	52
ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูล	66

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1-1 แผนการดำเนินงานโครงการ	4
ตารางที่ 2-1 แสดงเขตการปกครองและพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี	11

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2-1 การแต่งกายของสตรีเชื้อสายเจ้านาย มณฑลอีสาน นุ่งผ้าซิ่นลายขนาน ลำตัวต่อตีนซิ่น	6
ภาพที่ 2-2 รูปปั้นจำลองท้าวคำผง ผู้ก่อตั้งเมืองอุบล	7
ภาพที่ 2-3 ในปีพุทธศักราช 2468 เมืองอุบลมีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดอุบลราชธานี ในอดีตเดิมเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันได้แบ่งพื้นที่ เป็นจังหวัดยโสธรและจังหวัดอำนาจเจริญ	9
ภาพที่ 2-4 แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี	9
ภาพที่ 2-5 สภาพทั่วไปภายในหมู่บ้านหนองบ่อ ส่วนมากจะทำนา ทำไร่	13
ภาพที่ 2-6 บ้านหนองบ่อหมู่ที่ 1-4 ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	14
ภาพที่ 2-7 สถานที่ กลุ่มแม่บ้านทอผ้า บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	15
ภาพที่ 2-8 การเก็บข้อมูลผ้าซิ่นหัวจกดาว ณ กลุ่มแม่บ้านทอผ้า บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	15
ภาพที่ 2-9 สถานที่ตั้ง ศูนย์สตรีผ้าไหม หมู่บ้านลาดสมดี (ซ้าย) และการศึกษาเก็บข้อมูล ผ้าซิ่นหัวจกดาว ณ ศูนย์สตรีผ้าไหม หมู่บ้านลาดสมดี ตำบลกุศกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี (ขวา)	17
ภาพที่ 3-1 เส้นใยไหม บ้านหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	18
ภาพที่ 3-2 จ่อเลี้ยงไหม	19
ภาพที่ 3-3 การคัดเลือกรังไหม	20
ภาพที่ 3-4 ต้นคราม	21
ภาพที่ 3-5 เส้นไหมย้อมคราม	21
ภาพที่ 3-6 เส้นไหมย้อมสีจากครั่ง	22
ภาพที่ 3-7 ไม้เขหรือแกแล และไหมย้อมจากไม้เขหรือแกแล	23
ภาพที่ 3-8 มะเกลือใช้ย้อม จะให้สีดำ	24
ภาพที่ 3-9 การย้อมสีไหมจากมะเกลือ	24
ภาพที่ 3-10 การทอหัวจกดาว	25
ภาพที่ 3-11 เราสามารถสังเกตเทคนิคการจกของ "หัวจกดาว" โดยดูเส้นพุ่งพิเศษ ที่ไม่ต่อเนื่องด้านใน	26